

M Ö T E
M E D
N Y A
M U S I K E R

på Museet, Kulturhuset, måndag 2 februari
1981 klockan 19.30

Per Lyng - dirigent, Anna Tomson - sopran,
Marika Gejrot - cello, Mats Widlund - piano,
Tommy Björk - slagverk, Mikael Edlund - pre-
sentation

Frederic Rzewski:
(f 1938)

Les Moutons de Panurge (1969)
för valfritt antal melodinstr

Charles Ives:
(1874-1954)

4 sånger: At the river (arr 1916
av frälsningssången Shall we gat-
her at the river av Robert Lowry);
The Cage (1906, text Ives);
Autumn (1908, text Harmony T Ives);
The greatest man (1921, text Anne
Collins)

Sven-Erik Bäck:
(f 1919)

Neither nor (1971, text Gunnar Eke-
löf) för sopran, piano och slagv

P A U S

Hilding Rosenberg:
(f 1892)

Intermezzo för cellosolo (1939/79)

Mikael Edlund:
(f 1950)

The Lost Jugglery (1974-7) för
mezzosopran, piano, cello och
två slagverkare

Entré 10 kronor, skolungdom 5 kronor, medlemmar fritt

Den amerikanske tonsättare Frederic Rzewski har långa tider varit verksam i Europa, bl a som lärare vid kurserna i ny musik i Köln samt i Rom. Förutom musik har han studerat filosofi och grekisk litteratur. I sin musik har han tagit intryck av bl a J Cage, D Tudor och K-H Stockhausen. Stycket om Panurges får är ett slags musikalisk anekdot byggd på berättelsen i kap 6-8 av F Rabelais' Den märkvärdiga resan till Bacbuc. Under den långa båtresan till Den Gudomliga Flaskans orakel blir upptågsmakaren Panurge förorättad av en fårhandlare. För att hämnas köper han ett får - som han raskt kastar överbord. Eftersom "det är fårets natur att följa det första vart det än går" (redan Aristoteles konstaterade att fåret är det dumaste och enfaldigaste djuret i hela världen) följer hela fårskocken efter, och fårhandlaren och alla hans medhjälpare, som försöker hejda djuren, dras med i vattnet och drunknar, i synnerhet som den förnöjde Panurge med en åra i handen hindrar alla från att klättra ombord igen, samtidigt som han håller en vältalig predikan om världens nöd och elände i kontrast till det andra livets lycka och sällhet.

Rzewski kastar sitt får överbord genom att lura ut musikanterna på en olöslig uppgift. De skall spela först den första tonen av en enkel melodisk slinga, sedan ton 1+2, därefter 1+2+3 osv. Snart kommer den förste av sig och därefter i rask följd den ene efter den andre. I slutet samlas skocken ihop igen kring den ursprungliga melodin inför avfärden till sällare ängder.

Charles Ives, den säregne amerikanske modernistpionjären som mer än 50 år före någon annan experimenterade med clusterteknik, polyrytmik, aleatorik och happening lade speciell vikt vid sina sånger. Han betraktade sig som musikerbetare, och varje dags arbete skulle ställas till mänsklighetens förfogande. Sångerna skulle vara tillgängliga "för vem som helst som kan klinka en smula på piano". Han lät därför trycka upp sina "114 Songs" som han delade ut gratis till vem som ville ha dem. I ett efterord förklarade han: "En del har skrivit en bok för pengar; inte jag. En del för berömmelsens skull; inte jag. En del för kärleks skull; inte jag. En del för att tända en eld; inte jag... I själva verket har jag inte alls skrivit någon bok - snarare har jag städad huset. Allt som finns kvar hänger ute på tvättstreckket..."

Till saken hör att många sånger är ganska knepiga, kanske mest därför att sångstämma och ackompanjemang ofta går to-

talt skilda vägar. I sitt efterord konstaterade han rentav: "Vissa av sångerna i denna bok, särskilt bland de senare, kan inte sjungas (i hans manus stod: "...av någon berömd operasångare"), och om de kunde, vore det kanske att föredra, om de hade någon talan, att de fick vara som de är... Om en sång får lust att hålla fest i en dal, att trava stenar på pyramider eller falla i sömn i en park, skall den då inte lämnas ifred av en Nemesis, en Ramses eller polisen? Skall den inte få en chans att sjunga för sig själv, om den nu kan sjunga?... Kort sagt måste en sång alltid vara en sång!"

Anna Tomson presenterar själv sitt programval.

Sven-Erik Bäck tycks se Neither nor som en kommentar till en kommentar till en text som är så storslagen att han inte riktigt vill eller vågar ta den i sin mun. Ekelöfs dikt Absentia animi ur samlingen Non serviam alluderar på Pauli ord i Romarbrevet 8:38-9: "Ty jag är viss om att varken död eller liv, varken änglar eller andefurstar, varken något som nu är eller något som skall komma, varken någon makt i höjden eller någon makt i djupen, ej heller något annat skapat skall kunna skilja oss från Guds kärlek i Kristus Jesus, vår herre." I sin önskan att "bära fram Pauli underbara ord i en temporär exeges al fresco" har Bäck stannat vid Ekelöfs, av den stora kristna mystiken genomsyrade "varken-eller-spiral":

Någonting varken eller
i det som är antingen eller
varken moln eller bild
varken bild eller bild
varken moln eller moln
varken varken eller eller
men någonting annat!

Det enda som finns är någonting annat!

Det enda som finns

i detta som finns

är det som i detta

är någonting annat!

Hilding Rosenbergs Intermezzo för solocello är en bearbetning gjord 1979 av musik ur första cellokonserten från 1939.

Mikael Edlund, son till tonsättaren Lars Edlund, har en brokig bakgrund som bl a pop- och jazzmusiker. Hans tonsättargenombrott i internationella sammanhang skedde vid ISCM-festen i Helsingfors med just The Lost Jugglery, som kan betraktas som ett slags musikteater där musikernas rörelser och gester är styrda i partituret, även om det är fråga om rö-

relser som musiker normalt gör. Edlunds avsikt är att musikaliskt och gestiskt tydliggöra aggressioner, konflikter och samarbetssvårigheter som dagligen möter oss i det vanliga livet. "Det förlorade gyckelspelet" renodlar olika musikaliska förhållningssätt, både musikaliskt och visuellt: från att "födas" med samma material utvecklas de medverkande musikerna till fem olika, isolerade karaktärer: den i sin dominans skrämmande dirigenten/slagverkaren, den frusterade och smått nevrotiske pianovirtuosen, styckets osäkre clowngestalt förste slagverkaren, den osjälvständige cellisten och den mjuka modersgestalten sångerskan. Under dirigentens diktatoriska inflytande tvingas de in i ett skockbeteende, tömmer ut sin energi och går förlorade. Stycket slutar i en sorgesång. En central plats i stycket upptar den stora pianokadensen som kan ses som en parodi på den ekvilibristiska musiktraditionen överhuvudtaget, musiken som prestation och uppvisning. Edlund som arbetar extremt långsamt har strävat efter att varje ljud skall stå för ett bestämt affektvärde, varje rörelse skall vara psykologiskt motiverad, och hela det musikaliska förloppet skall plastiskt konkretiseras inför publiken.

Om musikerna: Per Lyng är regionkapellmästare i Stockholm och undervisar vissa timmar i nutida musik vid Musikhögskolan, där samtliga medverkande studerat. Sopranen Anna Tomson och cellisten Marika Gejrot fortsätter sina studier. Den endast 19-årige pianisten Mats Widlund, som redan vunnit anseende som en av landets skickligaste unga pianister med lysande kritikerframgångar fortsätter med diplomstudier och Tommy Björk som nu bl a är verksam som slagverkslärare är också trumslagare i experimentgruppen Lokomotiv Konkret.

+ + +
K O M I H Å G

Liszt-konserten med dubbelpianisterna Mats Persson och Kristine Scholz på Museet onsdag 28 januari kl 19.30.
De spelar:

Från vaggan till graven (1881)
Historiska ungerska bilder (1884-6)
Julgranen (1874-6)

"Liszt tilltrorde musiken förmågan att uttrycka inte bara känslor och lidelser utan vårt hela väsen och naturens väsen."